

METODIKA VÝPOČTU SDÍLENÝCH DANÍ PLYNOUCÍ DO ROZPOČTŮ OBCÍ

Pavla Stránská

Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, Ústav matematiky

Abstract: *The methodology for calculating the percentage of municipalities in taxes shared by the budget determination. This methodology is currently undergone a change that affected the budgets of local budgets. The new methodology brings many changes, both occur to influence the size of regional disparities, and the capabilities of individual communities to be more competitive.*

Keywords: *RUD, shared taxes, tax revenues.*

1. Úvod

Rozpočty územních celků jsou na jedné straně tvořeny příjmy a na straně druhé výdaji. My se podíváme na oblast příjmů. V této oblasti tvoří největší část příjmy daňové, které vycházejí ze zákona o rozpočtovém určení daní, a je v současné době nejvíce diskutovaná. Hledají se stále nové a nové cesty, jak zajistit dostatečný příjem do územních rozpočtů, který by byl do jisté míry efektivní.

V tomto příspěvku se budeme zabývat metodikou výpočtu procentního podílu obcí na daních sdílených dle rozpočtového určení daní. Tato metodika v současné době prošla změnou, která zasáhla do rozpočtů územních rozpočtů. V některých územních rozpočtech došlo k propadu, někde ale dokonce k malému vzestupu. Ukážeme si, jaké změny nastaly v jednotlivých velikostních kategoriích obcí.

V České republice došlo k novele zákona o rozpočtovém určení daní, který zavedl novou metodiku výpočtu konkrétního podílu každé obce na daních sdílených, platný od 1. 1. 2008.

Tato nová metodika sebou přináší řadu změn, jednak dochází k ovlivnění velikosti regionálních disparit, tak možnosti jednotlivých obcí být více konkurenceschopné. Vše se odvíjí od velikosti již zmíněných daňových příjmů. Je to proto, že pokud obec má dostatečné finanční prostředky, může poskytovat kvalitnější veřejné služby a stát se atraktivní lokalitou pro podnikatelské prostředí, které zajistí další přísun finančních i nefinančních prostředků do obce.

2. Finanční systém v České republice

Česká republika má čtyřstupňovou rozpočtovou soustavu, kterou tvoří:

- Ø státní rozpočet;
- Ø rozpočty regionálních rad (nově od 1. července 2006);
- Ø rozpočty krajů a obcí.

Hlavní finanční tok plynoucí ze státního rozpočtu do rozpočtu obcí představují podíly na daních.

2.1. Příjmy do rozpočtů obcí

Příjmy do rozpočtu obce jsou významným zdrojem financování veřejných statků a služeb. Vzhledem k jejich důležitosti jsou na ně kladeny požadavky: dostatečná výnosnost, závislost na aktivitě obce, rovnoměrné územní rozložení, plánovatelnost, administrativní nenáročnost.

Obecně lze definovat čtyři skupiny příjmů do rozpočtů obcí:

- Ø daňové;
- Ø nedaňové;
- Ø kapitálové;
- Ø dotace.

2.1.1. Daňové příjmy obcí

Daňové příjmy jsou jedním z nejvýznamnějších zdrojů příjmů obcí v České republice a ovlivňují jejich finanční stabilitu. V současné době představují zhruba polovinu celkových příjmů obcí, ale predikce uvádí, že se jejich podíl bude snižovat.

Daňové příjmy tvoří:

- Ø daně sdílené – o výnos se dělí obce s ostatními články rozpočtové soustavy a představují významnější část (viz zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní);
- Ø daně svěřené – daňový výnos připadá ze zákona pouze obcím.

Sdílené daně

Sdílené daně se stávají příjmem rozpočtu obce jako podíl koeficientu velikostní kategorie a počtu obyvatel trvale žijících v obci ku součtu těchto násobků za celou Českou republiku¹.

Rozdělení daní platné pro rok 2008 je následující:

- Ø 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty dle přepočteného počtu obyvatel;
- Ø 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a jiných funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátce daně podle zákona o daních z příjmů. V rámci daňové soustavy patří výnosy této daně mezi nejvýnosnější daně;
- Ø 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a jiných funkčních požitků dle přepočteného počtu zaměstnanců;
- Ø 21,4 % z výnosu daně z příjmů právnických osob bez daně placené obcemi dle přepočteného počtu obyvatel;
- Ø 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmu fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby (např. daň, která je placena z příjmů fyzických osob na jejich úrocích, dividendách apod.);

¹ Příloha č. 2 zákona č. 243/2000 Sb

- Ø 21,4 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti dle přepočteného počtu obyvatel;
- Ø 30 % z výnosu daně z příjmů fyzických osob z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, které měli v obci bydliště k poslednímu dni příslušného zdaňovacího období. Tuto daň platí fyzické osoby, které podnikají jako drobní a střední podnikatelé. Dále zde patří také výnosy z daní, které platí členové veřejných obchodních společností a členové komanditních společností, jejichž trvalé bydliště je v příslušné.

Svěřené daně

Mezi obecní svěřené daně (z. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů) patří:

- Ø *daň z nemovitosti.* Celý výnos daně jde do rozpočtu obce, na jejímž území se nemovitost nachází. Daň z nemovitosti má dvě součásti: Daň ze staveb a daň z pozemků. V části daně ze staveb je pro danou obec velikost výnosu daně ovlivňována nejen počtem a velikostí nemovitostí na území obce, ale i velikostí obce (danou počtem obyvatel), od níž se odvíjí základní sazba daně u obytných domů, u bytů a u nebytových prostor. Tento koeficient si pak mohou obce upravovat zvýšením o jednu respektive snížením až o tři velikostní kategorie pro celou obec a nebo pro její libovolné části. V části daně z pozemků je výnosnost daně, kromě výměry pozemků na území obce, ovlivněna zejména bonitou zemědělské půdy. I u daně z pozemků je obcím umožněno upravovat koeficienty, ale týká se to jen stavebních pozemků.
- Ø Druhým výnosem, který je stoprocentním příjmem rozpočtů obcí je výnos *daně z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec.* Obecně lze souhlasit, že pokud je obec veřejnoprávní korporací, která slouží občanům, ale i celé veřejnosti ve prospěch jejich zájmů, neměla by mít finanční újmu ve formě placení daní ze svého podnikání. Na druhé straně neefektivita se projevuje v tom, že se sice stává poplatníkem ze své činnosti, jestliže dosahuje příjmy ze svého podnikání jako kterýkoliv jiný poplatník, nicméně tuto úlohu plní pouze formálně, nic ji to nestojí. Otázkou zůstává, zda se nejedná pouze o marné vynaložení dodatečných nákladů na administrativu této daně a zda-li by nebylo efektivnější obce od této daně osvobodit.

Správní poplatky

- Ø Posledním daňovým příjmem obcí jsou dle platné rozpočtové skladby správní poplatky. Správní poplatky jsou příjmy z vlastní správní činnosti, které by měly krýt náklady spojené s poskytováním správních úkonů zajišťovaných v rámci tzv. přenesené působnosti. Jejich výše je zpravidla upravena celostátně platným zákonem z. č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších novel, takže obce nemohou jejich výši ovlivňovat, případně mají malou pravomoc v jejich stanovení. Na rozdíl od uživatelských poplatků, jsou správní poplatky příjmy obligatorního charakteru.

3. Metodika výpočtu podílu daní sdílených v letech 2002-2007

V tomto období dochází k tomu, že každá obec se začala podílet na příslušné sdílené dani určitým procentním podílem dle § 4 odst. 1 písm. b) až f) zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů ve výši odpovídající poměru násobku počtu obyvatel obce k 1. 1. běžného roku a koeficientu velikostní kategorie obce (viz příloha 1), k součtu těchto násobků všech obcí v České republice. Jednotlivé podíly obcí, včetně dalších důležitých údajů, zveřejňuje každoročně Ministerstvo financí vyhláškou s účinností k 1. 9. běžného roku.

Dále podíl obce na dani sdílené podle § 4 odst. 1 písm. i) je dán poměrem počtu zaměstnanců v obci, k celkovému počtu zaměstnanců v jednotlivých obcích v České republice (tento počet je vždy k 1. 12. předcházejícího kalendářního roku).

Podíváme se na rok 2006, kde si ukážeme způsob výpočtu podílu vybraných obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu DPH a daní z příjmů. Vybrala jsem 4 obce různých velikostí (obyvatel i výměrou) (viz Tab. 1).

Tab. 1 Charakteristika vybraných obcí

Obec	Počet obyvatel	Velikostní koeficient	Počet zaměstnanců v obci
Mladá Boleslav	43 162	0,8142	40 717
Dobrovice	2 999	0,5977	1 064
Benátky nad Jizerou	6 931	0,6150	1 928
Dolní Slivno	315	0,5881	39

Zdroj: vlastní zpracování

Dále potřebuje znát:

- Ø celkem součet násobků velikostního koeficientu a počtu obyvatel za všechny obce v České republice: pro rok 2006 je tento součet 10 169 543,9356;
- Ø celkový počet zaměstnanců v jednotlivých obcích v České republice: k 1. 12. 2005 činí tento součet 4 180 944.

Tab. 2: Výpočet podílu obce na příslušné sdílené dani dle § 4 odst. 1 písm. b) až f) zákona č. 243/2000 Sb.

Obec	Výpočet
Mladá Boleslav	$[(43\,162 * 0,8142) : 10\,169\,543,9356] * 100 = 0,345566 \%$
Dobrovice	$[(2\,999 * 0,5977) : 10\,169\,543,9356] * 100 = 0,017626 \%$
Benátky nad Jizerou	$[(6\,931 * 0,6150) : 10\,169\,543,9356] * 100 = 0,041915 \%$
Dolní Slivno	$[(315 * 0,5881) : 10\,169\,543,9356] * 100 = 0,0018216 \%$

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 3: Výpočet podílu obce na příslušné sdílené dani dle § 4 odst. 1 písm. i) z.č. 243/2000 Sb.

Obec	Výpočet
Mladá Boleslav	$(40\,717 : 4\,180\,944) * 100 = 0,97387 \%$
Dobrovice	$(1\,064 : 4\,180\,944) * 100 = 0,025449 \%$
Benátky nad Jizerou	$(1\,928 : 4\,180\,944) * 100 = 0,046114 \%$
Dolní Slivno	$(39 : 4\,180\,944) * 100 = 0,0009328 \%$

Zdroj: vlastní zpracování

3.1. Metodika výpočtu podílu daní sdílených v roce 2008

V tomto roce nabyla účinnosti novela zákona o rozpočtovém určení daní. Tato novela je výsledkem jednání pracovní skupiny Sdružení měst a obcí České republiky a Ministerstva financí ČR.

Novela sebou přináší regulaci velikostních kategorií obcí z původních 14 na 42. Tímto krokem by mělo dojít k odstranění skokových přechodů mezi velikostními kategoriemi. Dochází k zavedení koeficientů postupných přechodů mezi velikostními kategoriemi.

Dále došlo ke zvýšení podílu obcí na daních sdílených z původních 20,59 % na 21,4 %. V absolutní částce se jedná o navýšení zhruba okolo 4,6 mld. Kč.

Dále došlo k doplnění některých kritérií:

² Velká města jako Praha, Brno, Ostrava a Plzeň jsou odstraněny ze systému.

- Ø podíl obce na celkové výměře s váhou 3 %;
- Ø podíl počtu obyvatel obce na celkovém počtu obyvatel s váhou 3 %;
- Ø kritérium počtu obyvatel obce upraveno koeficientem velikostní kategorie s váhou 94 % - zde je nutné učinit 3 kroky:
 - 1. krok: upravit počet obyvatel koeficientem postupných přechodů (viz Tab.4);

Tab. 4: Koeficienty postupných přechodů

Počet obyvatel		Koeficient postupných přechodů	Násobek koeficientu postupných přechodů
0	300	1,0000	1,0000*počet obyvatel
301	5 000	1,0640	300+1,0640*počet obyvatel nad 300
5 001	30 000	1,3872	5300,8+1,3872*počet obyvatel nad 5 000
30 001	a více	1,7629	39 980,8+1,7629*počet obyvatel nad 30 000

Zdroj: vlastní zpracování

- 2. krok: podíl přepočteného počtu obyvatel na celkovém součtu násobků pro celou skupinu ostatních obcí (pro rok 2008 činí 10 087 198,4851);
- 3. krok: na základě vyhlášky Ministerstva financí č. 316/2008 je nutné upravit podíl (viz 2. krok) procentem, kterým se ostatní obce podílejí na části celostátního hrubého výnosu daní podle odstavce 1 písm. b) – f) (pro rok 2008 činí celkový podíl 53,515728 %).

Výsledné procento, kterým se obec podílí na 21,4 % části daních sdílených, se vypočte jako součet třech výše uvedených kritérií.

Níže se podíváme (Tab. 5), jak novela zákona dopadla na vybrané obce.

Tab. 5: Vybrané obce po novele zákona o RUD

Obec	Počet obyvatel	Výměra [ha]	Počet zaměstnanců v obci
Mladá Boleslav	44 602	2 894,9113	42 229
Dobruška	3 091	2 462,8944	1 086
Benátky nad Jizerou	7 157	3 546,8571	2 530
Dolní Slivno	300	1 136,5125	43

Mladá Boleslav	<p>I. Výměra: $(2\,894,9113 : 7\,757\,006,9087) * 3 = \underline{\underline{0,00112\%}}$</p> <p>II. Obyvatelstvo: $(44\,602 : 10\,379\,086) * 3 = \underline{\underline{0,01289\%}}$</p> <p>III. $39\,980,8 + 1,7629 * (44\,602 - 30\,000) = 65\,722,6658$ $(65\,722,6658 : 10\,087\,198,4851) * 0,535157 * 94 = \underline{\underline{0,32776\%}}$</p> <p><i>Výsledný podíl na 21,4 % části daních sdílených:</i> $0,00112 + 0,01289 + 0,32776 = \underline{\underline{0,34174\%}}$</p>
Dobruška	<p>I. Výměra: $(2\,462,8944 : 7\,757\,006,9087) * 3 = \underline{\underline{0,0009525\%}}$</p> <p>II. Obyvatelstvo: $(3\,091 : 10\,379\,086) * 3 = \underline{\underline{0,0008934\%}}$</p> <p>III. $300 + 1,0640 * (3\,091 - 300) = 3\,269,624$ $(3\,269,624 : 10\,087\,198,4851) * 0,535157 * 94 = \underline{\underline{0,01631\%}}$</p> <p><i>Výsledný podíl na 21,4 % části daních sdílených:</i> $0,0009525 + 0,0008934 + 0,01631 = \underline{\underline{0,018156\%}}$</p>
Benátky nad Jizerou	<p>I. Výměra: $(3\,546,8571 : 7\,757\,006,9087) * 3 = \underline{\underline{0,0013717\%}}$</p> <p>II. Obyvatelstvo: $(7\,157 : 10\,379\,086) * 3 = \underline{\underline{0,0020687\%}}$</p> <p>III. $5\,300,8 + 1,3872 * (7\,157 - 5\,000) = 8\,292,9904$ $(8\,292,9904 : 10\,087\,198,4851) * 0,535157 * 94 = \underline{\underline{0,041357\%}}$</p> <p><i>Výsledný podíl na 21,4 % části daních sdílených:</i> $0,0013717 + 0,0020687 + 0,041357 = \underline{\underline{0,0477974\%}}$</p>
Dolní Slivno	<p>I. Výměra: $(1\,136,5125 : 7\,757\,006,9087) * 3 = \underline{\underline{0,0004395\%}}$</p> <p>II. Obyvatelstvo: $(300 : 10\,379\,086) * 3 = \underline{\underline{0,0000867\%}}$</p> <p>III. $300 * 1,0000 = 300$ $(300 : 10\,087\,198,4851) * 0,535157 * 94 = \underline{\underline{0,0014961\%}}$</p> <p><i>Výsledný podíl na 21,4 % části daních sdílených:</i> $0,0004395 + 0,0000867 + 0,0014961 = \underline{\underline{0,0020222}}$</p>

Zdroj: vlastní zpracování

4. Závěr

Oblast řízení a financování územní samosprávy je jednou z důležitých politických otázek, kterou se zabývají nejen v České republice, ale i ve většině okolních zemí. V České republice se stále potýkáme se změnami, které sebou přinášejí řadu změn a zásahu do územních rozpočtů. Tyto zásahy jsou pro obce (zejména malé obce) velice zásadní, neboť struktura územního rozpočtu, oblast příjmů, je závislá na daních sdílených. Tím se obcím nedaří zvyšovat svou konkurenceschopnost. Je otázkou, jestli je to v pořádku, zda dochází ke zlepšení atd.

V tomto příspěvku můžeme vidět metodiku výpočtu podílu obcí na daních sdílených, resp. na podílu 21,4 % na výnosu příslušné daně, které připadají obcím. Metodika výpočtu je zde provedena v období jednak rok 2006, tak rok 2008. Tyto roky jsem vybrala záměrně, neboť rok 2006 byl velice kritizován za nedostatky. Docházelo k vyvíjení tlaku na slučování malých obcí. Obec pokud chtěla navýšit své daňové příjmy, tak měla jedinou možnost a to změnu počtu obyvatel. Proto byl vyvíjen tlak na změnu zákona o rozpočtovém určení daní. Dochází tedy k novele zákona s účinností od 1. 1. 2008. Novela zákona přináší změnu parametrů pro obce. Zvyšuje se podíl obcí na daních sdílených z 20,59 % na 21,4 %, dále dochází ke změně metodiky konkrétního výpočtu podílu každé obce. Také se zredukoval počet velikostních kategorií z původních 14 na 4. Výsledkem bylo snížení v minulosti kritizovaných „skokových přechodů“ mezi kategoriemi a zavedení koeficientů postupných přechodů. Dále původní kritéria rozdělování jsou doplněno o dvě nová s přiřazenou vahou. Jedná se o kritérium rozlohy obce s vahou 3 % a prostý počet obyvatel s vahou 3 %. Z původních kritérií zbylo kritérium počtu obyvatel upraven koeficientem velikostní kategorie doplněn o váhu 94 %.

Závěrem lze říci, že nová metodika sebou přináší do jisté míry navýšení daňových příjmů do rozpočtů obcí, zejména malým obcím. Dále nedochází ke znevýhodnění měst a obcí těsně pod spodní hranicí velikostní kategorie. Výpočet není složitý, ale je otázkou, zda je efektivní.

Použité zdroje:

- [1] HRABALOVÁ, S. Teorie a práce rozvoje měst a obcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-2103-356-8
- [2] PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů, Praha: GRADA Publishing, 2007. 280 stran, ISBN 978-80-247-2097-5
- [3] Vyhláška 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě
- [4] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů.
- [5] Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších novel
- [6] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších novel
- [7] NETOLICKÝ, M. Rozpočtové určení daní. [online].
Dostupný na [www](http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-katedry/spravni-pravo/Ostatni/FinUSC/RozpoctoveUrceni.pdf):
<http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-katedry/spravni-pravo/Ostatni/FinUSC/RozpoctoveUrceni.pdf>
- [8] Finanční konference SMO: Rozpočtové určení daní potřebuje další změny. [cit. 2009-10-25].
Dostupný na [www](http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/dane-z-prijmu-tuzemsko/fyzicke-osoby-1/):
<<http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/dane-z-prijmu-tuzemsko/fyzicke-osoby-1/>>
- [9] ELIÁŠ, A. Rozpočtové určení daní. Deník veřejné správy. [online]. 2005, OF 3/2005. [cit. 2009-11-02].
Dostupný na [www](http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6188327):
<<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6188327>>
- [10] KAMENÍČKOVÁ, V. Hospodaření obcí a krajů v roce 2008. Deník veřejné správy. [online]. 2009, OF 3/2009. [cit. 2009-12-12].
Dostupný na [www](http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6388940):
<<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6388940>>

[11] KAMENÍČKOVÁ, V., PIROHANIČ, O. Příjmy obcí podle krajů. Deník veřejné správy. [online]. 2009, OF 1/2009. [cit. 2009-10-12].
Dostupný na www:
<<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6370464>>

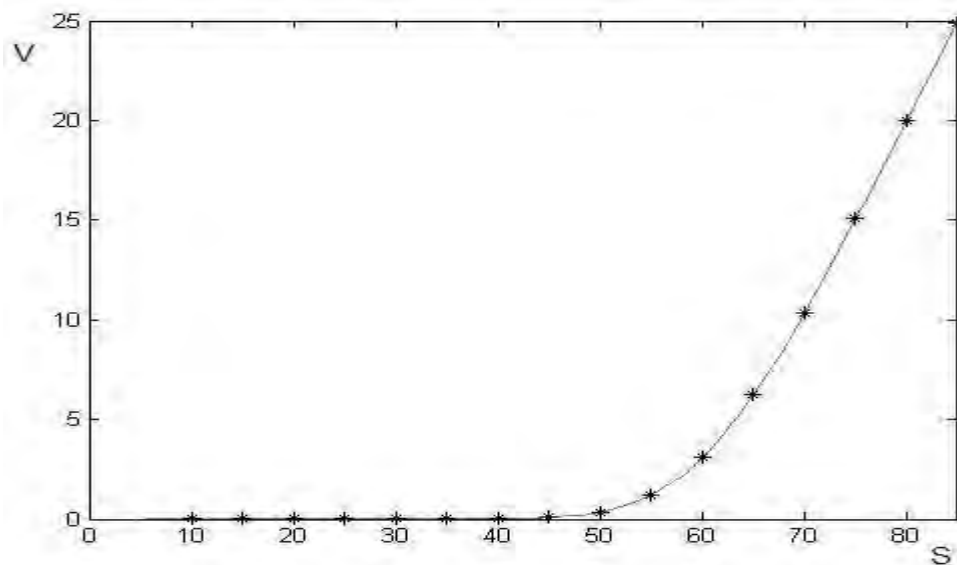
Kontaktní adresa:

Ing. Pavla Stránská
Univerzita Pardubice
Ústav matematiky
Studentská 84
532 10 Pardubice
Email: Stranska.Pavla@seznam.cz
Tel. č.: 602611505

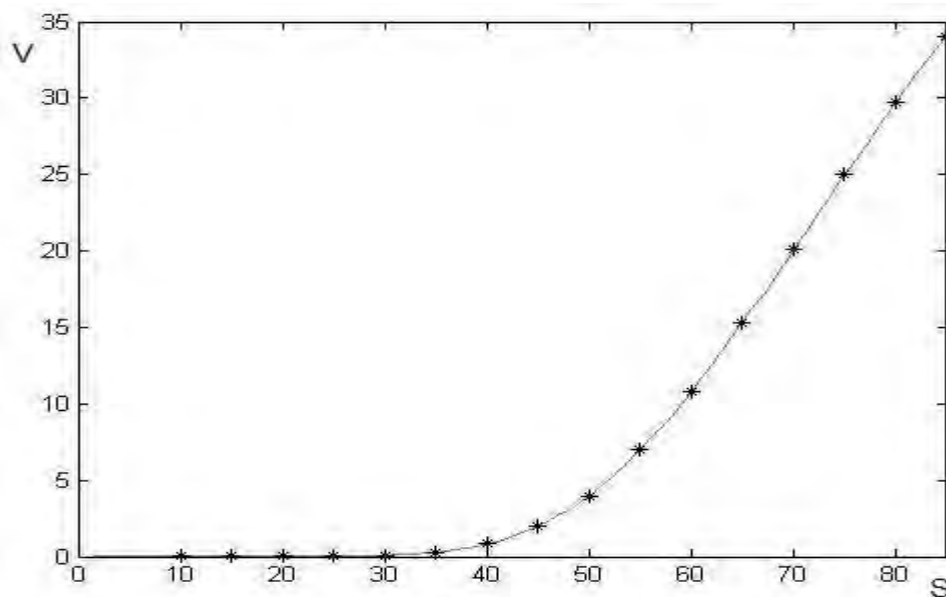
Příloha 1

Interval počtu obyvatel	Koeficient velikostní kategorie obcí
Do 100	0,4213
101 - 200	0,5370
201 – 300	0,5630
301 – 1 500	0,5881
1 501 – 5 000	0,5977
5 001 – 10 000	0,6150
10 001 – 20 000	0,7016
20 001 – 30 000	0,7102
30 001 – 40 000	0,7449
40 001 – 50 000	0,8142
50 001 – 100 000	0,8487
100 001 – 150 000	1,0393
150 001 – a více	1,6715
Praha, hl. město	Zvláštní případ financování

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 1: Cena evropské call opce $V(S,t)$ modelovaná pomocí numerického schématu (šedá čára) a přesné řešení (hvězdičky). Výpočet pro strike cenu opce $E=60$, míru úročení dluhopisu $r=0.04$, volatilitu $\sigma=0.29$ a expirační čas $T=0.3$.

Obr. 2: Cena evropské call opce $V(S,t)$ modelovaná pomocí numerického schématu (šedá čára) a přesné řešení (hvězdičky). Výpočet pro strike cenu opce $E=50$, míru úročení dluhopisu $r=0.05$, volatilitu $\sigma=0.2$ a expirační čas $T=0.5$.